

"YASHIL IQTISODIYOT
VA TARAQQIYOT"

IV GLOBAL VA MILLIY IQTISODIYOT TRENDLARI:
"O'ZBEKISTON – 2030" STRATEGIYASI

23-24
OKTYABR

23-24
OCTOBER
2025

2030
UZBEKISTAN
STRATEGY

CONFERENCE "GLOBAL
AND NATIONAL ECONOMIC
TRENDS"

TOSHKENT DAVLAT
IQTISODIYOT UNIVERSITETI

IV
GLOBAL VA
UZBEKISTON –
2030
DUNYO
IQTISODIYOT
STRATEGIYA
"O'ZBEKISTON –
2030"
FORUM

GLOBAL VA MILLIY IQTISODIYOT TRENDLARI:
"O'ZBEKISTON – 2030" STRATEGIYASI

GLOBAL AND NATIONAL ECONOMIC
TRENDS: "UZBEKISTAN-2030" STRATEGY

ГЛОБАЛЬНЫЕ И НАЦИОНАЛЬНЫЕ
ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ТЕНДЕНЦИИ:
СТРАТЕГИЯ «УЗБЕКИСТАН –2030»

FORUM

YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT

2025

ELEKTRON ILMIY JURNAL

MAXSUS SON

- MACROECONOMIC STABILITY
- LABOR MARKET IN THE GREEN ECONOMY
- GLOBAL ECONOMY AND INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS
- GREEN INVESTMENT AND FINANCING
- GREEN TECHNOLOGIES
- ECO-TOURISM
- GREEN INNOVATIONS

CONFERENCE "GLOBAL
AND NATIONAL ECONOMIC
TRENDS"

TASHKENT
STATE
UNIVERSITY OF
ECONOMICS

2nd CONFERENCE
BANKING /
FINANCIAL
DIRECTION
THE PRIVATE

BANK-MOLIYA TIZIMI
VA XUSUSIY SEKTORNI
RIVOJLANTIRISH
YO'NALISHLARI

2030

**TOSHKENT DAVLAT
IQTISODIYOT UNIVERSITETI**

IV GLOBAL VA MILLIY IQTISODIYOT TRENDLARI: “O‘ZBEKISTON – 2030” STRATEGIYASI FORUMI

(MAXSUS SON)

TOSHKENT–2025

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

ISBN: 978-9910-8110-8-1

UO'K: 004.89(575.1)(062)

KBK: 32.813(5O')ya1

T 97

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayeich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyea Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

INNOVATSION SIYOSATNI AMALGA OSHIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI – OLIY TA'LIM TRANSFORMATSIYASI, RAQAMLI MODERNIZATSIYA VA BARQAROR RIVOJLANISH OMILLARI.....	13
Sharipov Kongratbay Avezimbetovich	
O'ZBEKISTON YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHI: ZARURAT, MAQSADI VA AYRIM MUAMMOLARI, YECHIMLAR	16
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna	
FAN, TA'LIM VA ISHLAB CHIQARISHDAGI SO'NGGI TENDENSIYALAR VA INNOVATSIYALAR	25
To'ychiyev Olimjon Alijonovich	
QURILISH TASHKILOTLARIDA KREDITGA LAYOQATLILIKNI BAHOLASHNI RAQAMLASHTIRISH	30
Mavlanov Normo'min Normamatovich	
BUDJET TASHKILOTLARIDA DAVLAT XARIDLARINI SAMARALI TASHKIL ETISHDA ELEKTRON SAVDOLARNING AHAMIYATI.....	37
Turabov Sarvar Abdumalikovich	
O'ZBEKISTONNI MINTAQAVIY TA'LIM VA ILM-FAN HABIGA AYLANTIRISHNING ISTIQBOLLI YO'NALISHLARI	41
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li	
HUDUDIY RIVOJLANISH STRATEGIYALARIGA INNOVATSION KOMPONENTLARNI INTEGRATSIYA QILISH USULLARI	46
Muminov Fazliddin Xusniddin o'g'li	
OROL DENGIZI MEROSI: EKOLOGIK FOJIANI BARQAROR EKOTURIZM IMKONIYATLARIGA AYLANTIRISH	52
Zufarova Nozima	
KORXONALARNING YASHIL MARKETING STRATEGIYASINI ISHLAB CHIQISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	60
Ergashxodjayeva Shaxnoza Djasurovna	
O'ZBEKISTONDA ISHCHI KUCHI BOZORINING TAKRORIY AMAL QILISHINING NAZARIY JIHATLARI	66
Mamaraximov B.E.	
BANK-MOLIYA TIZIMIDA QIMMATLI QOG'OZLAR VA MOLIYAVIY INSTRUMENTLARDAN FOYDALANISH ORQALI GAROV DIVERSIFIKATSIYASINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	70
Xolbozorov Husniddin Norbek o'g'li	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA TO'QIMACHILIK SANOATIDA MARKETINGNING INNOVATSION KONSEPSIYALARI.....	76
Jumayev Olimjon Sadulloyevich, Axmedova Shoxsanam Sindbod qizi	
SAVDO KORXONALARIDA EKOLOGIK MAHSULOTLARNI TARG'IB QILISH VA SOTISHNI RAG'BATLANTIRISH USULLARI	84
Jalalova Dildora Jamolovna	
DIRECTIONS OF FORMING AND PROVIDING A COMPETITIVE EXPORT-ORIENTED ECONOMY IN UZBEKISTAN	87
Asatullaev Khurshid Sunatullaevich, Nasirkhodjaeva Dilafruz Sabitkhanovna, Abdullayeva Madina Kamilovna	
FROM SCIENCE TO BUSINESS: HOW UNIVERSITIES STIMULATE INNOVATION	94
Prof. A. Bobozhonov, Prof. A.M. Shatre, Assoc. Prof. V. Kirilova Vladimirova, prof. R.Kh. Karlibaeva	
PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF GREEN TECHNOLOGIES IN UZBEKISTAN BASED ON ADVANCED INTERNATIONAL EXPERIENCE	100
Otamuratov Sarvar	
SPECIFIC FEATURES OF MIGRATION FROM UZBEKISTAN AND PROSPECTS FOR ORGANIZATIONAL IMPROVEMENT	105
Sabirova Lola Shavkatovna, Shaislamova Nargiza Kabilovna	

KORXONA BARQAROR AXBOROT TIZIMINI YARATISH QIYINCHILIKLARI.....	112
Abidov Abdujabbar Abduxamidovich	
TIJORAT BANKLARI FAOLIYATIGA FOIZ RISKINING TA'SIRI VA ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	119
Isakov.J.Ya	
CREATION OF A MECHANISM FOR THE DEVELOPMENT AND INTRODUCTION OF A MODEL OF COMPLETE TRANSITION TO THE NETZERO ENERGY SYSTEM IN UZBEKISTAN	127
Makhmudova Guljakhon N., Gulomova Nigora Farxadovna	
УСИЛЕНИЕ ВОЗДЕЙСТВИЯ ХОЗЯЙСТВЕННОГО МЕХАНИЗМА НА СТОИМОСТНУЮ ОЦЕНКУ ОСНОВНЫХ ФАКТОРОВ ПРОИЗВОДСТВА.....	133
Алишер Расулев, Сергей Воронин	
РОЛЬ ФИНАНСОВОЙ ГЛОБАЛИЗАЦИИ В РАЗВИТИИ МАЛОГО И СРЕДНЕГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА: ПЕРСПЕКТИВА И ПРИКЛАДНЫЕ РЕШЕНИЯ ДЛЯ ИХ ПЕРЕХОДА К МСФО.....	143
Эргашева Шахло Тургуновна	
DEVELOPMENT PROSPECTS OF AGRICULTURAL ECONOMIC ACTIVITY UNDER DIGITAL TRANSFORMATION	151
Boburjon Vafoev	
ENERGETIKA TIZIMIDAGI KORXONALAR MOLIYAVIY HOLATINING TAHLILI.....	157
Matnazar Yusupovich Raximov	
АСПЕКТЫ УПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЕМ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ТУРИЗМА В РЕСПУБЛИКЕ	162
Очилова Хилола Фармоновна	
TA'LIM XIZMATLARI BOZORINI TAKOMILLASHTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLAR	167
Abdullayev Suyun Artikovich	
THE INTERCONNECTION BETWEEN DIGITAL LEARNING PLATFORMS AND THE DIGITAL ECONOMY.....	171
Kuchkarov Takhir Safarovich, Kholmonov Shodiyor Karshiboyevich	
BANK-MOLIYA TIZIMI VA XUSUSIY SEKTORNI RIVOJLANTIRISHDA YANGI TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA BANK FAOLIYATINI RAQAMLASHTIRISH IMKONIYATLARI	174
Norov Akmal Ruzimamatovich	
РАЗВИТИЕ БАНКОВСКО-ФИНАНСОВОЙ СИСТЕМЫ И ЧАСТНОГО СЕКТОРА В РАМКАХ ПЕРСПЕКТИВ ВСТУПЛЕНИЯ ВО ВСЕМИРНУЮ ТОРГОВУЮ ОРГАНИЗАЦИЮ	180
У.А.Юлдашева	
ЗЕЛЕННЫЕ ПОТРЕБИТЕЛИ - ПУТИ РАЗВИТИЯ ЗЕЛЕННОГО РОСТА В РАМКАХ УСТОЙЧИВОЙ ЭКОНОМИКИ	185
Дехканова Наргиза Шарифовна	
ЭКОЛОГИЧЕСКИЙ АУДИТ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	192
Ходжаева М.Х.	
TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA AHOLINING MOLIYAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	199
Akbarova Barno Shuxratovna	
SUSTAINABLE ECONOMIC GROWTH THROUGH TOURISM UNDER THE GREEN ECONOMY FRAMEWORK	204
Jumayev Akbar Mahmudovich	
MAKROIQTISODIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA BANK TIZIMINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	210
Erkinxojiyev Ismoiljon Ikromjon o'g'li	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA MINTAQAVIY SANOAT KORXONALARIDA KORPORATIV MADANIYATNI RIVOJLANTIRISH VA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OPTIMALLASHTIRISH	216
Matrizayeva Dilaram Yusupbayevna	
UZBEKISTAN AT THE CROSSROADS OF HISTORY AND GREEN INNOVATION: FROM THE GREAT SILK ROAD TO A SUSTAINABLE FUTURE	220
Avalova Gulshod Murodullayevna	

ГЛАВНЫЕ ВЕКТОРЫ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОЛИТИКИ ПО ОБЕСПЕЧЕНИЮ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	226
Абдуллаева М.К.	
ENVIRONMENTAL MANAGEMENT IN THE INDUSTRIAL CLUSTERS SYSTEM IN UZBEKISTAN: MODERN TRENDS AND DEVELOPMENT PROSPECTS.....	233
Kholikova Rukhsora Sanjarovna	
HUDUDDAGI KICHIK BIZNESNING SAMARALI TARKIBIY TUZILMASINI SHAKLLANTIRISHDA MUTASSADI TASHKILOTLARNING O'ZARO UYG'UN HARAKATINI TASHKIL ETISH.....	239
Sharipov Kuvondik Baxtiyorovich	
BUSINESS ANALYTICS IN HISTORICAL PERSPECTIVE: LESSONS FROM THE INDUSTRIAL REVOLUTION TO THE DIGITAL AGE	246
Burhanova Sabo Tulanovna	
"COST ENGINEERING"NING NAZARIY ASOSLARI VA UNI IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISHDAGI O'RNI.....	252
Zaynitdinova Umida Djalalovna	
FEATURES AND WAYS OF FURTHER DEVELOPMENT OF THE DIGITAL ECONOMY.....	256
Kobilov Alisher, Majidova Irodahon	
ПИЩЕВАЯ ИНДУСТРИЯ УЗБЕКИСТАНА: АГРАРНЫЙ ИМПУЛЬС, ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ И ЦЕНОВАЯ КОНЪЮНКТУРА.....	263
Юлдашев Голибжон Тургунович, Элдорбеков Гофурбек Искандарбек угли	
INCOME INEQUALITY AND MACROECONOMIC DETERMINANTS IN UZBEKISTAN: AN EMPIRICAL ANALYSIS	273
Muhammad Eid Balbaa, Marina Sagatovna Abdurashidova	
РЫНОК ТРУДА В УСЛОВИЯХ ФОРМИРОВАНИЯ ЗЕЛЕННОЙ ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА.....	276
Амирджанова Ситора Суннат кизи	
EKOLOGIK QO'RIQXONALARDA MONITORING JARAYONLARINING IQTISODIY VA TASHKILIY AHAMIYATI	282
Homidov Hamdam Hasan o'g'li	
ГАРМОНИЗАЦИЯ НАЦИОНАЛЬНЫХ СТАНДАРТОВ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН В СООТВЕТСТВИИ С МСФО	288
Абдужалилова Дилноз Абдусаттаровна	
SUSTAINABLE TOURISM AND BIODIVERSITY PROTECTION: CASE OF UZBEKISTAN WITHIN THE UNESCO WORLD HERITAGE FRAMEWORK.....	294
Yuldasheva Dilnoza Ulugbekovna	
ПРАКТИЧЕСКОЕ ПРИМЕНЕНИЕ НЕЙРОМАРКЕТИНГА НА МАРКЕТПЛЕЙСАХ (WILDBERRIES, UZUM MARKET, ЯНДЕКС МАРКЕТ)	300
Юлдашев Жамшид Абрарович	
ЗЕЛЕНАЯ ЭКОНОМИКА КАК СТИМУЛ РАЗВИТИЯ РЫНКА ТРУДА УЗБЕКИСТАНА.....	309
Шаюсупова Наргиза Тургуновна	
GLOBALLASHUV SHAROITIDA YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANISHI O'ZBEKISTONNING XALQARO SAVDOSIGA VA IQTISODIY XAVFSIZLIGIGA TAHDID SIFATIDA.....	315
Mamatov Mamajan Ahmadjonovich	
SUG'URTA TASHKILOTLARI FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISH VA INNOVATSION SUG'URTA MAHSULOTLARINI JORIY QILISH MASALALARI	321
Xalikulova Gulzada Tadjimuratovna	
O'ZBEKISTON OZIQ-OVQAT BOZORIDA YASHIL MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH ORQALI BARQAROR ISTE'MOLNI RAG'BATLANTIRISH	333
Eshmatov Sanjar Azimqulovich	
ИННОВАЦИОННЫЕ ЗЕЛЁНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В РАЗНЫХ ОТРАСЛЯХ ЭКОНОМИКИ: ГЛОБАЛЬНЫЙ ОПЫТ И НАЦИОНАЛЬНАЯ ПРАКТИКА	337
Назарова Ра'но Рустамовна, Мусаева Гавхар Ахматжон кизи	
YASHIL IQTISODIYOTDA MEHNAT BOZORI: O'ZBEKISTON TAJRIBASI VA ISTIQBOLLARI.....	343
Homidjonov Fozilxon Umarxon o'g'li, Haydarov Kamoliddin Baratovich	

GREEN INVESTMENT: PATHWAYS TOWARD A SUSTAINABLE FUTURE.....	348
Odilova Sitara Sayfitdin kizi	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA O'ZBEKISTON SANOAT KORXONALARIDA MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	351
Kutbitdinova Mohigul Inoyatovna	
QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA YASHIL TEXNOLOGIYALAR VA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING BARQAROR RIVOJLANISHGA TA'SIRI	356
Metyakubov Azamat Djumanazarovich	
ELEKTR SANOAT KORXONALARINING IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA MARKETING VOSITALARIDAN FOYDALANISH ISTIQBOLLARI	361
Tursunxo'jayev Sardor Jamoliddin o'g'li	
УЧЕТ ЗАТРАТ И МЕТОДЫ ОПРЕДЕЛЕНИЯ СЕБЕСТОИМОСТИ ПРОДУКЦИИ В НЕФТЕГАЗОВОЙ ОТРАСЛИ	368
Махкамова Саида Гайратовна	
MILLIY HISOBLAR TIZIMIDA INTELLEKTUAL MULK MAHSULOTLARINI MAKROIQTISODIY DARAJADA HISOBGA OLISHNING METODOLOGIK ASOSI.....	375
Sunnatov Muxtor Ne'matovich	
RENEWABLE ENERGY AND MACROECONOMIC STABILITY IN CENTRAL ASIA: PATHWAYS WITHIN THE GREEN ECONOMY	382
Khabibullo Abdullaev	
JAHON SUG'URTA AMALIYOTI ASOSIDA O'ZBEKISTON SUG'URTA BOZORIDA YANGI RIVOJLANISH YO'NALISHLARI.....	387
Abdimovminova Saodat Taxirjonovna	
INTEGRATING DATA SCIENCE INTO GREEN FINANCING AND ECO-INNOVATIONS: ACHIEVING THE GOALS OF UZBEKISTAN-2030	397
Norboev Odil Abraevich, Kungratov Ilmurod Kuzibay ugli	
O'ZBEKISTONDA SANOAT ISHLAB CHIQRISHINI DIVERSIFIKATSIYALASH AMALIYOTI VA ISTIQBOLLARI	404
Olimov Maqsudjon Komiljon o'g'li	
СОЗДАНИЕ ЗЕЛЕННОГО ЭНЕРГЕТИЧЕСКОГО КОРИДОРА В ЕВРОПУ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ ПОТЕНЦИАЛ АЗЕРБАЙДЖАНА, КАЗАХСТАНА И УЗБЕКИСТАНА.....	411
Лала Гамидова Адиль, Арзуман Гусейнов Айдын	
MAHALLA TIZIMIDA AHOLINI OZIQ-OVQAT MAHSULOTLARIGA BO'LGAN ISTE'MOL TALABLARI MODEL.....	419
S. Qulmatova	
AHOLI ICHKI MIGRATSIYASINING MEHNAT BOZORIGA TA'SIRINI STATISTIK O'RGANISH	427
Mirolimov Mirislom Mirshokir o'g'li	
O'ZBEKISTONDA BANK TIZIMINI RAQAMLASHTIRISH TENDENSIYALARI VA MUAMMOLARI	434
Jumaniyozova Mukaddas Yuldashevna	
ЗЕЛЁНЫЕ ФИНАНСЫ: ГЛОБАЛЬНЫЕ ТРЕНДЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	438
Фаттахова Муниса	
QISHLOQ XO'JALIGI SOHASI FAOLIYATINI DAVLAT TOMONIDAN MUVOFIQLASHTIRISH VA BOSHQARISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	444
Tuxtamishev Shodimurod Qurbonboyevich	
MARKETING TADQIQOTLARI ASOSIDA MEVA-SABZAVOT MAHSULOTLARI EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISH	452
Xojiyev Elshod Yoqub o'g'li	
СПОСОБЫ УПРАВЛЕНИЯ НАУЧНЫМИ УЧРЕЖДЕНИЯМИ В ЦЕЛЯХ ПЕРЕХОДА НА РАЗРАБОТКУ ЗЕЛЕННЫХ ИННОВАЦИЙ	459
Юдаков Александр Андреевич	
O'ZBEKISTONNI JAHON SAVDO TASHKILOTIGA A'ZO BO'LISHINING OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHGA TA'SIRI	466
Axmedova N.A.	

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA KLASTERLAR FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISHNING IQTISODIY MEKANIZMI	471
Sherkulov Shohruh Erkin o'g'li	
DEVELOPMENT SCENARIOS OF UZBEKISTAN'S ACTIVE LABOR FORCE UNTIL 2030 AND THEIR ECONOMIC IMPLICATIONS	476
Ganiev Bakhtiyor Zulfikor ugli, Rakhmonov Bekzod Sharibjon ugli	
РАЗВИТИЕ ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКИ КАК ФАКТОР СТИМУЛИРОВАНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ АКТИВНОСТИ ЖЕНЩИН В УЗБЕКИСТАНЕ	481
Дониерова Фотимабону Алишер кизи	
YASHIL ENERGETIKA VA UNING IQTISODIY TARAQQIYOTDAGI O'RNI	488
Babadjanova Malika Ruzimova	
BENCHMARKING IN THE AUTOMOTIVE INDUSTRY: STRATEGIES FOR SUSTAINABLE COMPETITIVENESS	492
Abdurashidova Nigora	
УЗБЕКИСТАН СТРЕМИТСЯ К УСТОЙЧИВОМУ ЭКОНОМИЧЕСКОМУ РОСТУ, ВНЕДРЯЯ ПРИНЦИПЫ «ЗЕЛЁНОЙ» ЭКОНОМИКИ	498
Сагдуллаева Гулнора Ботыровна	
O'ZBEKISTONDA FAOLIYAT YURITAYOTGAN KOMPANIYALARNING GLOBAL MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH YO'NALISHLARI	502
Sharipov Ixtiyor Baxtiyorovich	
ZAIF BANDLIK DAN UNUMLI BANDLIK SARI TRANSFORMATSIYA: O'ZINI O'ZI BAND QILISH	507
Qurbonov Samandar Pulatovich	
ВОЗОБНОВЛЯЕМАЯ ЭНЕРГИЯ В ГЛОБАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ: ТЕКУЩИЕ ТЕНДЕНЦИИ И БУДУЩЕЕ РАЗВИТИЕ	514
Меҳрибан Самедова Тофик	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING MEHNAT UNUMDORLIGINI OSHIRISHGA TA'SIRI	521
Zafar Alisherovich Mamadiev, Nodira Isametdinovna Xasanxonova	
SAVDO KORXONALARIDA BUXGALTERIYA HISOBINI XALQARO STANDARTLARGA INTEGRATSIYA QILISH MEKANIZMLARI	526
Ablazov Lazizbek Abdiquosimovich	
TIJORAT BANKLARINING TRANSFORMATSIYASI JARAYONINI TAKOMILLASHTIRISH	530
Ziyadullaev Z.	
TO'LOV TIZIMI KONSEPTUAL MODELINING SHAKLLANISH TAMOIYILLARI	537
Toshniyozov Sherali Kamoliddinovich	
STAFF PERFORMANCE EVALUATION BASED ON KPI SYSTEM INDICATORS	546
Rakhmatullaeva Shakhnoza Khamidovna, Sadriddinova Sevinchkhon	
SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND THE TRANSITION TO A GREEN ECONOMY IN THE CONTEXT OF GLOBAL ECONOMIC TRENDS	555
Svetlana Yurievna Shatokhina	
MILLIY TARBIYA OMILLARI VA MILLIY MADANIY YONDASHUV ASOSIDA TALABALARDA O'QUV TASHABBUSKORLIGINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY-AMALIY ASOSLARI	560
Azimova Nilufar Nuriddinovna	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINI TA'MINLASHDA BANK RESURLARINING ROLI	567
Xodjayeva Jeyrona Ravshonbek qizi	
O'QUV DASTURINI INTEGRATSIYALASH VA YASHIL KO'NIKMALARNI RIVOJLANTIRISH: AKADEMIK VA SANOAT O'RTASIDAGI TAFOVUTNI YOPIISH	572
Qo'ziqulova Dilfuzaxon Maxammatisaqovna	
DIGITAL TRANSFORMATION AND DIGITAL PLATFORMS AS A KEY FACTOR IN THE DEVELOPMENT OF SMALL BUSINESS ENTITIES	580
Rizayeva Nilufar Oblakulovna	

IQTISODIY OLIY TA'LIMDA STRATEGIK INNOVATSIYALAR: YASHIL KO'NIKMALARNI MILLIY VA GLOBAL BARQARORLIK MAQSADLARI BILAN MUVOFIQLASHTIRISH	585
<i>Xasanova Zarina Maxamadaliyeva</i>	
MARKAZIY OSIYODA YASHIL IQTISODIYOT: BARQAROR RIVOJLANISH YO'LIDAGI TO'SIQLAR VA ISTIQBOLLAR.....	594
<i>Aminov Shovkat O'ktam o'g'li</i>	
ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ЗЕЛЁНЫХ ОБЛИГАЦИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	598
<i>Саидахмедова Аида Мирзаевна</i>	
ПОВЫШЕНИЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ И СНИЖЕНИЕ РИСКОВ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ НА ОСНОВЕ ОБЕСПЕЧЕНИЯ БЕЗОПАСНОСТИ ТРАНЗАКЦИЙ В ФИНАНСОВЫХ ИНФОРМАЦИОННЫХ СИСТЕМАХ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ СОВРЕМЕННЫХ СИММЕТРИЧНЫХ КРИПТОСИСТЕМ.....	605
<i>Раҳимбердиев Қ.Б.</i>	
ИНТЕГРАЦИЯ ФИНАНСОВЫХ И СТРАХОВЫХ ИНСТРУМЕНТОВ ДЛЯ СТИМУЛИРОВАНИЯ УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА	612
<i>Ш.Ф.Кобилжонова</i>	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ КАПИТАЛА ХОЗЯЙСТВУЮЩИХ СУБЪЕКТОВ В КОНТЕКСТЕ РАЗВИТИЯ БАНКОВСКО-ФИНАНСОВОЙ СИСТЕМЫ И ЧАСТНОГО СЕКТОРА ЭКОНОМИКИ	618
<i>Д.А.Юлдашева</i>	
РОЛЬ БАНКОВСКО-ФИНАНСОВОЙ СИСТЕМЫ И СТРАХОВЫХ МЕХАНИЗМОВ В СТИМУЛИРОВАНИИ РАЗВИТИЯ ЧАСТНОГО СЕКТОРА	624
<i>Г.Т.Ахмедова</i>	
SUG'URTA BOZORI FAOLIYATINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TRANSFORMATSIYALASH VA UNING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH MASALALARI.....	630
<i>Saidov Farrux Faxriddinovich</i>	
OPPORTUNITIES TO ENSURE SUSTAINABLE ECONOMIC GROWTH IN THE ENERGY SECTOR THROUGH THE TRANSITION TO A GREEN ECONOMY.....	635
<i>Ulashov Aliboy Rashid ugli, Istamova Nasiba Narzillo kizi</i>	
INKLYUZIV OLIY TA'LIMDA MUSTAQIL ISHLASH JARAYONINI TASHKILLASHTIRISH	641
<i>Akbarova Kamola Abdugabbor qizi</i>	
YOUTH-DRIVEN PATHWAYS TO GREEN EMPLOYMENT: A THEORETICAL EXAMINATION OF INCLUSIVE ECONOMIC STRATEGIES	646
<i>Suvpulatov Ozodjon Alijon ugli</i>	
KICHIK BIZNES INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHDA XORIJIY TAJRIBALAR VA UNING O'ZBEKISTON UCHUN AHAMIYATI	651
<i>Botirova Xulkar Olimjonovna</i>	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA BARQAROR RIVOJLANISH KLASSTERLARI: NAZARIY ASOSLAR VA AMALIY YONDASHUVLAR.....	655
<i>Sherkulova Nodirabegim Baxordin qizi</i>	
BIOTECHNOLOGICAL SOLUTIONS IN URBAN PLANNING: OPPORTUNITIES AND LIMITATIONS OF "LIQUID TREES"	660
<i>Nosirkulov Asadjon Ahmadjon ugli</i>	
YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA TIKLANADIGAN ENERGIYA MANBALARINING O'RNI.....	663
<i>Fayziyeva Dilso'z Bahodirovna</i>	
KREDIT PORTFELIDA MUAMMOLI KREDITLAR ULUSHINI KAMAYTIRISH YO'LLARI	668
<i>Salixova G.J</i>	
O'ZBEKISTONDA KANDOLAT MAHSULOTLARI BOZORINI RIVOJLANTIRISHDA YASHIL MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH.....	672
<i>Boboyorova Maftuna Xaqul qizi, Boboyorov Islombek Xaqul o'g'li</i>	
OLIY TA'LIM TIZIMIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH METODLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	675
<i>Xusniddinov Yorqinjon Muhiddin o'g'li</i>	

MODA SANOATIDA CRM TIZIMLARINI ELEKTRON SAVDO PLATFORMALARI BILAN UYG'UNLASHTIRISHDAGI TO'SIQLAR	679
Xalilova Nafisa Komilovna	
ENHANCING FOREIGN ECONOMIC RELATIONS AS A DRIVING FACTOR IN THE DEVELOPMENT OF THE NATIONAL ECONOMY	683
Khaitova Feruza Bahrom kizi	
MARKAZIY OSIYO MAMLAKATLARIDA XORIJIY INVESTITSİYALARINING QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARIGA TA'SIRI	687
Akishova Shaxnoza Davlet qizi	
BUXORO VILOYATIDA HUNARMANDCHILIK FAOLIYATINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI: TAHLIL VA ISTIQBOLLAR.....	693
Ravshanova Gulchexra Ravshanovna	
SANOATNI RIVOJLANTIRISHNING MEXANIZMLARI TURLARI VA OLIMLARNING YONDASHUVLARI	698
Ne'matov Shoxruxbek Ma'murjon o'g'li	
O'ZBEKISTON BANK-MOLIYA TIZIMIDA KREDIT RISKLARINI BOSHQARISH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH VA UNING XUSUSIY SEKTOR RIVOJLANISHIGA TA'SIRI.....	703
Norova Nozima Nabiyeвна	
O'ZBEKISTON BANK-MOLIYA TIZIMIDA REAL SEKTORNI KREDITLASH MEXANIZMLARINI SAMARALI JORIY ETISH VA XUSUSIY SEKTOR RIVOJIGA TA'SIRI.....	709
Abduxomidov Ikromjon Maxamadin o'g'li	
MOLIYA TIZIMIDA BOJ-TARIF SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISH VA XUSUSIY SEKTOR RIVOJLANISHIGA TA'SIRI (OZIQ-OVQAT IMPORTI MISOLIDA).....	715
Rizaev Mirmahmud Xotamjanovich	
YASHIL MARKETING VA ESG INTEGRATSIYASI: STATISTIK TAHLIL VA BARQAROR RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	721
Charos G'ayratova	
ИННОВАЦИОННЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ПРОМЫШЛЕННОГО КАПИТАЛА ДЛЯ ОБЕСПЕЧЕНИЯ УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА В УСЛОВИЯХ ФОРМИРОВАНИЯ «ЗЕЛЁНОЙ» ЭКОНОМИКИ.....	727
Г.А.Хайитбаева	
YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH SHAROITIDA TIJORAT BANKLAR TOMONIDAN TADBIRKORLIK FAOLIYATINI KREDITLASH.....	734
Tajiddinov Jamshiddin Shamsutdinovich	
IQTISODIYOTNING TARKIBIY TRANSFORMATSIYASIGA XORIJIY INVESTITSİYALAR TA'SIRINI BAHOLASH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH	738
Shodiboyeva Dilzoda Farhodjon qizi	
MOLIYA TIZIMI BARQARORLIGI VA BUDJET TUSHUMLARINI OSHIRISHDA TASHQI IQTISODIY FAOLIYATNING AHAMIYATI.....	743
Aktamov Akbarjon Aslan o'g'li	
ENSURING SUSTAINABLE ECONOMIC GROWTH IN THE TRANSITION TO A GREEN ECONOMY: AN ECONOMETRIC ANALYSIS OF THE RELATIONSHIP BETWEEN CARBON EMISSIONS AND ECONOMIC DEVELOPMENT.....	748
Shakhriddinova Sitara Tolibjon kizi	
YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH JARAYONIDA TIJORAT BANKLARIDA INVESTITSİYA LOYIHALARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA ESG TAMOYILLARINING ROLI	760
Ostonaqulova Gulchehraxon Muhammadyoqub qizi	
YASHIL IQTISODIYOT TAMOYILLARI ASOSIDA SANOAT KORXONALARIDA YETKAZIB BERISH STRATEGIYALARINI ISHLAB CHIQISH	769
Yusupov Ulug'bek Mamayusupovich	
YASHIL IQTISODIYOT KONTEKSTIDA MAKROIQTISODIY BARQARORLIKNI MUSTAHKAMLASH: XALQARO TAJRIBA VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI.....	776
Isroilov Islomiddin Kamoliddin o'g'li	

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA SPORT TASHKILOTLARINING YANGI BIZNES MODELLARINI ISHLAB CHIQISH	782
G'ulomov Musirmon	
O'ZBEKISTONDA IQTISODIYOTGA XORIJIY INVESTISIYALARNI JALB ETISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI VA ISTIQBOLLARI	786
Sharipova Shahnoza Baxtiyorovna	
O'ZBEKISTONDA INVESTISIYA MUHITIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA INVESTISIYALARNING IQTISODIYOTGA JALB ETILISH HOLATI TAHLILI	795
Karimova Qunduz Atanazarovna	
O'ZBEKISTON TURISTIK XIZMATLAR BOZORIDA BANDLIK TRANSFORMATSIYASINI VA UNI TARTIBGA SOLISH HOLATINI TAHLIL QILISH	804
To'xtayeva Xurshida Farxodovna	
INVESTITSIYA LOYIHALARIGA TA'SIR QILUVCHI INVESTITSIYA RISKLARINI BAHOLASH	811
Zohidova Ruxsora Komiljon qizi	
ТИПЫ НАЦИОНАЛЬНЫХ ФИНАНСОВЫХ РАЗВЕДОК: ОСНОВНЫЕ РАЗЛИЧИЯ, ФОРМЫ И МЕТОДЫ ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	817
Эсанов Шохрух Отабекович	
FACE RECOGNITION PROGRAM IN PYTHON	823
Khurramova Maftunakhon Zhurabekovna, Khurramov Azizjon Bakhodir ugli	
FORMATION OF ACCOUNTING POLICY FOR INTANGIBLE ASSETS	827
Farxod T. Abduvaxidov, Ramazon A. Abdurakhmanov	
O'ZBEKISTON EKSPORT TARKIBINI YUQORI QO'SHIMCHA QIYMATLI MAHSULOTLARGA O'TKAZISH STRATEGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH	834
Raximov Eshmurod Normuradovich	
EKSPORT FAOLIYATIDA ERKIN IQTISODIY ZONALARNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	838
Berdivaliyeva Madina Komiljon qizi	
TURIZM KLASSTERLARIDA TIBBIY XIZMATLAR INTEGRATSIYASI: XALQARO TAJRIBA VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI	841
Yazdanova Shohista Tuyg'un qizi Farxodova Shohnoz Umidbek qizi	
O'ZBEKISTON HAVO TRANSPORTI TIZIMINING JAHON IQTISODIYOTIDAGI O'RNI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	850
Azimova Moxinur Nozimovna	
ОЦЕНКА СОВРЕМЕННОГО СОСТОЯНИЯ КАЧЕСТВА ОБСЛУЖИВАНИЯ В МАЛЫХ ГОСТИНИЦАХ ТАШКЕНТСКОЙ ОБЛАСТИ	856
Гаппарова Майрамхон Зафар кизи	

O'ZBEKISTON BANK-MOLIYA TIZIMIDA REAL SEKTORNI KREDITLASH MEXANIZMLARINI SAMARALI JORIY ETISH VA XUSUSIY SEKTOR RIVOJIGA TA'SIRI

Abduxomidov Ikromjon Maxamadin o'g'li

O'zbekiston Respublikasi Bank-moliya akademiyasi
Moliya va moliyaviy texnologiyalar fakulteti uslubchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada tijorat banklarining qarz oluvchilarni moliyalashtirish jarayonida qo'llanayotgan kreditlash mexanizmlarining amaliy xususiyatlari hamda ularni takomillashtirish yo'llari tahlil qilinadi. Ayniqsa, mijozlarning kreditga layoqatligini baholash usullarini takomillashtirish, kredit shartnomalarini aniq va shaffof belgilash, garov siyosatini zamonaviy talablar asosida diversifikatsiya qilish hamda raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali kreditlash samaradorligini oshirish masalalari o'rganilgan. Shuningdek, kredit olish jarayonida uchraydigan muammolar — byurokratik to'siqlar, to'lovga qobiliyatni aniqlashdagi noaniqliklar va garov ta'minotining yetarli emasligi kabi omillar ko'rsatilib, ularni bartaraf etish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan. Tadqiqot davomida xorijiy bank amaliyoti bilan taqqoslash asosida O'zbekistonda xususiy sektor uchun mijozga yo'naltirilgan, shaffof va tezkor kreditlash tizimini shakllantirishning strategik yondashuvlari taklif qilingan.

Kalit so'zlar: Tijorat banklari, kreditlash mexanizmi, qarz oluvchi, kreditga layoqatlilik, garov siyosati, raqamli kreditlash, risklarni boshqarish, shartnoma intizomi, moliyaviy barqarorlik.

Abstract: This article analyzes the practical features of the credit mechanisms used by commercial banks to finance borrowers, as well as the ways to improve them. Special attention is paid to improving methods of assessing clients' creditworthiness, clearly and transparently defining the terms of credit agreements, diversifying collateral policies in accordance with modern requirements, and introducing digital technologies to increase the efficiency of the lending process.

In addition, the study identifies problems arising in the process of obtaining loans, such as bureaucratic barriers, uncertainties in determining solvency, and insufficient collateral, and provides practical recommendations for overcoming them. Based on comparisons with international banking practices, strategic approaches are proposed for the formation of a client-oriented, transparent, and efficient credit system for the private sector in Uzbekistan.

Key words: Commercial banks, credit mechanism, borrower, creditworthiness, collateral policy, digital lending, risk management, contract discipline, financial stability.

Аннотация: В данной статье анализируются практические особенности применяемых коммерческими банками механизмов кредитования заемщиков, а также пути их совершенствования. Особое внимание уделено вопросам совершенствования методов оценки кредитоспособности клиентов, четкого и прозрачного определения условий кредитного договора, диверсификации залоговой политики в соответствии с современными требованиями, а также внедрения цифровых технологий для повышения эффективности кредитного процесса. Кроме того, выявлены проблемы, возникающие в процессе получения кредита, такие как бюрократические барьеры, неопределенности при определении платежеспособности и недостаточность залогового обеспечения, и разработаны практические рекомендации по их устранению. В ходе исследования, на основе сравнений с зарубежной банковской практикой, предложены стратегические подходы к формированию в Узбекистане ориентированной на клиента, прозрачной и оперативной системы кредитования для частного сектора.

Ключевые слова: Коммерческие банки, механизм кредитования, заёмщик, кредитоспособность, залоговая политика, цифровое кредитование, управление рисками, договорная дисциплина, финансовая устойчивость.

KIRISH

Bozor iqtisodiyoti sharoitida tijorat banklarining eng muhim vazifalaridan biri bu real sektor ishtirokchilarini moliyaviy resurslar bilan ta'minlashdir. Bunda samarali kreditlash tizimini shakllantirish nafaqat banklarning daromad bazasini kengaytiradi, balki xususiy sektor va boshqa qarz oluvchilar uchun iqtisodiy faollikni kuchaytiruvchi asosiy mexanizm sifatida ham xizmat qiladi. Shu sababli, zamonaviy moliyaviy muhitda mijozlarning ehtiyoj va imkoniyatlarini inobatga olgan holda, kreditlash mexanizmlarini yanada takomillashtirish zarurati tobora ortib bormoqda.

So'nggi yillarda O'zbekiston bank-moliya tizimida muhim islohotlar amalga oshirildi. Jumladan, raqamli texnologiyalarni joriy etish, kredit scoring tizimlarini bosqichma-bosqich shakllantirish, kredit portfeli sifati ustidan nazoratni kuchaytirish borasida sezilarli ishlar qilindi. Biroq amaliyotda qarz oluvchilar uchun qulay, tezkor va shaffof kreditlash tizimi to'liq shakllanmaganligi kuzatilmoqda. Ayniqsa, byurokratik to'siqlar, to'lovga layoqatlilikni baholashdagi noaniqliklar, garov ta'minotining yetarli emasligi va ayrim banklarda raqamli infratuzilmaning sustligi kreditlash samaradorligini pasaytiruvchi asosiy omillar sifatida namoyon bo'lmoqda.¹

Shu nuqtayi nazardan, tijorat banklari kredit siyosatini yanada mukammallashtirish uchun mijozga yo'naltirilgan yondashuvni kuchaytirish, risklarni minimallashtirish, shaffoflikni ta'minlash va huquqiy asoslarni mustahkamlash muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur yondashuv bank-moliya tizimining barqarorligini oshirish bilan birga, xususiy sektor uchun moliyaviy imkoniyatlarni kengaytiradi.

Ushbu maqolada qarz oluvchilarni moliyalashtirish jarayonida uchraydigan amaliy muammolar, ularni bartaraf etish bo'yicha yechimlar, shuningdek, xorijiy bank amaliyotidan olingan ilg'or tajribalar asosida samarali kreditlash mexanizmlarini joriy etish istiqbollari yoritiladi. Tadqiqot natijalari O'zbekiston bank-moliya tizimi barqarorligini mustahkamlash va xususiy sektor rivojlanishini jadallashtirishga qaratilgan ilmiy-amaliy asos sifatida muhim ahamiyat kasb etadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Hozirgi davrda tijorat banklari tomonidan qarz oluvchilarni kreditlash mexanizmini takomillashtirish masalasi nafaqat bank-moliya tizimi uchun, balki xususiy sektor rivoji uchun ham eng dolzarb yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Ushbu jarayonni samarali yo'lga qo'yish uchun mavjud ilmiy yondashuvlarni o'rganish, nazariy qarashlarni tahlil qilish va amaliy tajribalarni solishtirish orqali kreditlash tizimining barqarorligini ta'minlaydigan asosiy omillarni aniqlash zarur.

L.I.Abalkin, G.S.Panova, O.I.Lavrushin va boshqa bir guruh iqtisodchilarning fikricha, tijorat banklarining jami kreditlari bu kreditlarning sifat tarkibi bo'yicha turkumlanishidir². Bu ta'rifda, bizning fikrimizcha, kreditning mohiyatini ochib berishga ijobiy yondashilgan. Ijobiylik shundaki, ular kreditlarning sifat tarkibiga qarab, ma'lum omillarni hisobga olgan holda turkumlash zarurligini ta'kidlaydilar. Kreditning sifat bo'yicha tavsifi kreditlarning qaytarilishi va kredit riski qisqartirilishining bank tomonidan ta'minlanishini baholashda qo'llaniladi.

I.M.Alimardonov o'z ilmiy tadqiqotlarida O'zbekistonda ipotekali kreditlashni rivojlantirish istiqbollari bo'yicha bir qancha takliflarni ilgari surgan. Xususan, uning ilmiy ishida ipoteka kreditining kredit munosabatlari tizimidagi o'rni aniqlangan, rivojlangan mamlakatlarning ipotekali kreditlash tajribalari umumlashtirilgan, ulardan respublika kreditlash mexanizmidagi foydalanish yuzasidan ilmiy taklif va amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan³.

N.Karimovning ilmiy ishida investitsion faoliyatni tijorat banklari orqali moliyalashtirish mexanizmini takomillashtirishdagi asosiy muammolar sifatida tijorat banklarining investitsion kredit berish salohiyatini oshirish, tijorat banklarida investitsion faoliyatni moliyalashtirish risklarini boshqarish samaradorligining pastligi, tijorat banklariga investitsion loyihalar bo'yicha mijozlar tomonidan taqdim etilayotgan biznes rejalarning texnik-iqtisodiy jihatdan yetarli darajada asoslanmaganligi va ularning banklar tomonidan talab darajasida tahlil etilmayotganligi, kredit shartnomalari tuzishdagi kamchiliklarning mavjudligi, hukumat kafolati ostida olingan investitsion kreditlardan foydalanish samaradorligining past ekanligi kabi omillarni keltirib o'tgan⁴. D. Abdikarimova esa, o'z tadqiqotida tijorat banklarining garov ta'minotini baholash va uning tamoyillarini tadqiq etgan⁵.

U.A.Tuxtabayevning ilmiy tadqiqotlarida tijorat banklarida muammoli kreditlar vujudga kelishining oldini olish va ularni bartaraf etish jarayonining bosqichlari tizimlashtirilgan⁶.

1 Manba: www.cbu.uz – O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki rasmiy sayt ma'lumotlari.

2 Кредитный процесс коммерческого банка. – М.: ДеКА, 1995. – с. 71.

3 Alimardonov I.M. O'zbekistonda ipotekali kreditlashni rivojlantirish istiqbollari. I.f.n. ... diss. avtoref. – T., 2009. – 6 b.

4 Karimov N. Iqtisodiy integratsiyalashuv sharoitida investitsiyalarni moliyalashtirishning bozor mexanizmlarini joriy etish muammolari. I.f.n. ... diss. avtoref. – T., 2007. – 7-10 b.

5 Abdikarimova D. Banklar garov ta'minotini baholash zarurligi va asosiy tamoyillari // Moliya, №4, 2015.

6 Tuxtabayev U.A. Muammoli kreditlar va ularni bartaraf etish yo'llari. I.f.n. ... diss. avtoref. – T., 2007. – 5-b.

D.A.Saidovning ilmiy tadqiqotlarida respublika tijorat banklarining kredit portfeli diversifikatsiya darajasining pastligi va uning tasniflangan kreditlar hajmiga nisbatan salbiy ta'sirining mavjudligi, qator tijorat banklarida muddati o'tgan kreditlarning jami kredit qo'yilmalari tarkibidagi salmog'ining o'sish tendensiyasi mavjudligi va ularning kelib chiqish sabablari ko'rsatib o'tilgan⁷.

Fikrimizcha, yuqoridagi olimlar tomonidan berilgan takliflar kredit mablag'larini ajratishda yengilliklar yaratishga qaratilmagan, shu nuqtayi nazardan, mazkur ilmiy ishni bugungi kundagi dolzarb vazifalardan biri sifatida qabul qilish mumkin.

Ma'lumki, mijozlar iqtisodiyotning muhim bog'inlaridan biri hisoblanadi. Uni rivojlantirishning zaruriy shartlaridan biri bu – moliyalashtirish tizimini takomillashtirishdir. Ta'kidlash joizki, qator mahalliy iqtisodiy adabiyotlarda iqtisodchi olimlar tomonidan bu masalalar ham tadqiq etilgan.

Professor O.K.Iminov «Bozor iqtisodiyoti sharoitida kredit tizimi va uni takomillashtirish masalalari»⁸ nomli ilmiy tadqiqotida rivojlangan davlatlar tajribasi, Jahon banki va boshqa chet el moliya tashkilotlarining mamlakatda kredit tizimini takomillashtirish bo'yicha tavsiyalarini atroflicha tahlil qilish asosida O'zbekistonda jahon standartlariga mos keluvchi kredit amaliyotini yaratishning ilmiy-uslubiy apparatini asoslab bergan.

Adabiyotlarda qayd etilishicha, tijorat banklarida samarali kreditlash mexanizmini yaratishda huquqiy asoslarning takomillashuvi, raqamli transformatsiya, axborot shaffofligi va mijozlar bilan o'zaro ishonchli munosabatlarni rivojlantirish muhim omillar sifatida qaraladi. Aynan shu omillarni chuqur tahlil qilish orqali O'zbekiston bank-moliya tizimida mavjud muammolarni bartaraf etish va xususiy sektorni moliyaviy jihatdan qo'llab-quvvatlashga qaratilgan ilmiy-amaliy yechimlar ishlab chiqish mumkin.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda tijorat banklari tomonidan qarz oluvchilarni moliyaviy resurslar bilan ta'minlashda qo'llanilayotgan kreditlash mexanizmlarining samaradorligi va mavjud muammolarining tahlili amalga oshirildi. Tadqiqotda zamonaviy ilmiy tadqiqot talablariga mos ravishda kombinatsiyalashgan metodologik yondashuv tanlandi, bu esa sifat (kvalitativ) va miqdoriy (kvantitativ) tahlil usullarining uyg'unlashtirilgan qo'llanilishini anglatadi.

Birinchi bosqichda, 2020–2024 yillar oralig'ida O'zbekiston Respublikasi tijorat banklarining ochiq manbalarda e'lon qilingan statistik ko'rsatkichlari asosida empirik tahlil o'tkazildi. Bu bosqichda kredit portfeli hajmi, muammoli kreditlar ulushi, qaytmagan kreditlar soni, raqamli kreditlash darajasi, o'rtacha kredit ajratish muddati va kreditga layoqatlilikni baholovchi asosiy indikatorlar o'rganildi. Statistik ko'rsatkichlar o'rtasidagi o'zaro bog'liqliklar korrelyatsion tahlil, regression modellashirish, hamda grafik usullar yordamida baholandi.

Ikkinchi bosqichda, sifatli tahlil doirasida bir qator tijorat banklari xodimlari, kredit bo'limi mutaxassislari hamda faol qarz oluvchilar bilan yarim strukturaviy intervyular tashkil etildi. Ushbu intervyular orqali kredit olish jarayonida uchrayotgan amaliy muammolar, ularni keltirib chiqaruvchi omillar, shuningdek mijozlarning kreditga yondashuvi va kutgan natijalari o'rganildi. Shuningdek, tijorat banklarining amaldagi ichki reglamentlari, garov siyosati, kredit ajratish bo'yicha qaror qabul qilish mezonlari, shartnoma intizomi va qarz monitoringi protokollari tahlil qilindi. Ularning normativ-huquqiy asoslari ham alohida o'rganilib, kreditlashning institutsional barqarorligiga ta'siri baholandi.

Uchinchi bosqichda, O'zbekiston bank tizimining kreditlash amaliyoti AQSH, Yaponiya, Turkiya va Polsha kabi ilg'or moliyaviy tizimlarga ega davlatlar tajribasi bilan taqqoslanib, samarali mexanizmlarni milliy amaliyotga integratsiya qilish imkoniyatlari o'rganildi. Tahliliy bosqichda EViews, Microsoft Excel va Python dasturlari yordamida ma'lumotlar to'plami ustida ishlov berilib, kreditlash samaradorligiga ta'sir ko'rsatuvchi omillar aniqlanib, ularning iqtisodiy va statistik ahamiyati testdan o'tkazildi. Bunda ko'p o'zgaruvchili regressiya modellari, dispersiya tahlili (ANOVA), va grafik vizualizatsiyalardan foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'tkazilgan tahlil natijalari tijorat banklarining qarz oluvchilarni kreditlash mexanizmidagi amaliy faoliyatida qator tizimli muammolar mavjudligini ko'rsatdi. Mazkur muammolar nafaqat kredit jarayonining samaradorligiga, balki butun bank tizimining ishonchligiga va moliyaviy barqarorligiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Birinchi dan, qarz oluvchilarning to'lovga layoqatliligini baholashda yagona va standartlashtirilgan mezonlarning yetarli emasligi sababli, ba'zi holatlarda moliyaviy barqarorligi past bo'lgan mijozlarga ham kredit ajratilmoqda. Bu holat, o'z navbatida, qaytmagan kreditlar ulushining ortishiga olib kelmoqda. Ma'lumotlarga ko'ra, 2021–2024 yillar davomida standart baholash tizimiga ega bo'lmagan banklarda qaytmagan kreditlar ulushi 3,8% dan 7,6% gacha oshgan.

7 Saidov D.A. Tijorat banklarining qisqa muddatli kreditlash amaliyoti va uni takomillashtirish yo'llari. I.f.n. ... diss. avtoref. – T., 2008. – 5-b.

8 Iminov O.K. Bozor iqtisodiyoti sharoitida kredit tizimi va uni takomillashtirish masalalari. I.f.d. ... diss. avtoref. – T., 2001. – 6-7 b.

Ikkinchidan, garov siyosatining qat’iyligi va noelastikligi, ayniqsa, yosh tadbirkorlar va mikrobiznes subyektlari uchun kreditga kirish imkoniyatlarini cheklab qo‘ymoqda. Ko‘plab banklar faqat ko‘chmas mulk yoki yuqori likvidli aktivlarni garov sifatida qabul qilganligi sababli, innovatsion loyihalar va boshlang‘ich bosqichdagi bizneslar moliyaviy resurslardan chetda qolmoqda. Bu esa kredit portfelining diversifikatsiyasini zaiflashtiradi.

Uchinchidan, kredit olish jarayonida ortiqcha hujjatlar va byurokratik tartiblarning mavjudligi mijozlar orasida norozilikni keltirib chiqarayotgani kuzatildi. Bank-mijoz o‘rtasidagi munosabatlarda ishonchni mustahkamlash o‘rniga, uzoq muddatli hujjatlashtirish jarayoni kreditga bo‘lgan qiziqishni pasaytiradi. Tadqiqot doirasida so‘rovnoma o‘tkazilgan mijozlarning 64 foizi aynan hujjat yig‘ishdagi murakkabliklarni asosiy to‘siq sifatida ko‘rsatgan.

To‘rtinchidan, raqamli kreditlash tizimlarining hali to‘liq joriy qilinmaganligi ayrim banklarda kredit jarayonining sekinlashuviga olib kelmoqda. Grafik tahlillar asosida aniqlanishicha, to‘liq raqamlashtirilgan kredit platformalariga ega banklarda kredit ajratish muddati o‘rtacha 30–40% ga qisqargan, qaytmagan kreditlar ulushi esa 2–2,5% past bo‘lgan. Bu natijalar raqamli texnologiyalar samaradorligini tasdiqlaydi.

Bundan tashqari, kredit monitoringi va shartnoma intizomining kuchaytirilgan banklarda muammoli kreditlar soni keskin kamaygan. Monitoringning real vaqt rejimida olib borilishi va shartnomaviy majburiyatlarning aniq belgilanishi kredit sifatini oshirishda muhim rol o‘ynaydi. Masalan, 2023-yil davomida shartnomaviy shaffoflik va avtomatik ogohlantirish tizimlari mavjud bo‘lgan banklarda muammoli kreditlar ulushi 3,1% atrofida bo‘lgan, boshqa banklarda esa bu ko‘rsatkich 6,8% gacha yetgan.

Tahlillar shuni ko‘rsatmoqdaki, zamonaviy bank tizimida kreditlash mexanizmining samaradorligini oshirish uchun quyidagi omillar muhim ahamiyat kasb etadi:

- Kreditga layoqatlilik baholashning raqamli va avtomatlashtirilgan tizimlariga o‘tish;
- Garov siyosatini elastiklashtirish va alternativ kafillik usullarini joriy etish;
- Kredit ajratish tartibining soddalashtirilgan, byurokratiyadan holi shakllarini ishlab chiqish;
- Raqamli platformalarning to‘liq integratsiyasini ta‘minlash orqali tezkorlik va shaffoflikka erishish;
- Kredit monitoringi va risklarni real vaqt asosida baholashni kuchaytirish.

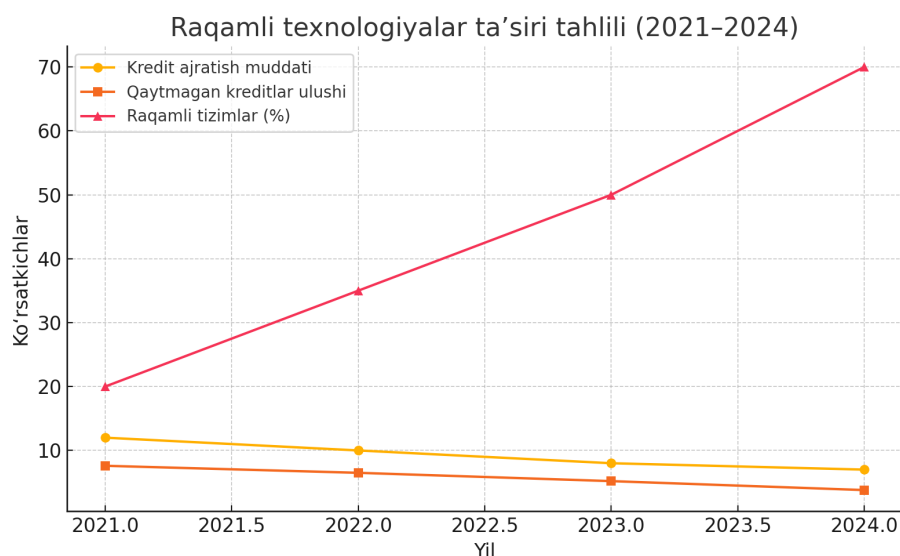
Ushbu natijalar asosida kreditlash jarayonining har bir bosqichini qayta ko‘rib chiqish va zamonaviy texnologiyalar, xalqaro standartlar asosida optimallashtirish dolzarb vazifa sifatida qaralishi lozim.

1- jadval. Kreditlash samaradorligiga raqamli texnologiyalar ta’siri⁹

Yil	Kredit ajratish muddati (kunlarda)	Qaytmagan kreditlar ulushi (%)	Raqamli tizim joriy qilgan banklar (%)
2021	12.0	7.6	20.0
2022	10.0	6.5	35.0
2023	8.0	5.2	50.0
2024	7.0	3.8	70.0

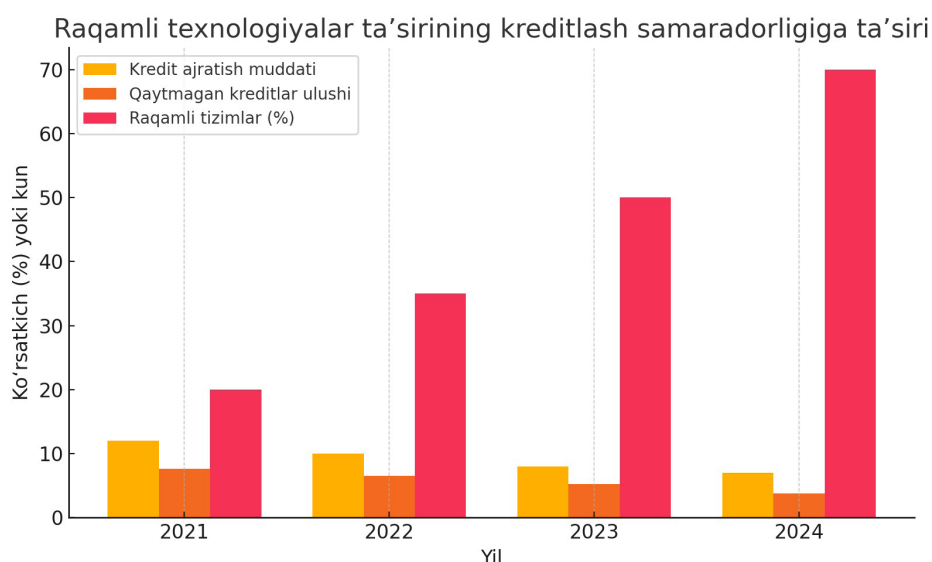
Kredit ajratish muddati qisqargan – 2021-yilda 12 kun bo‘lgan bo‘lsa, 2024-yilda 7 kunga tushgan. Bu raqamli texnologiyalar joriy etilishi natijasida kreditlash jarayoni tezlashganini ko‘rsatadi. Qaytmagan kreditlar ulushi kamaygan – 7,6 % dan 3,8 % ga tushishi kredit portfeli sifati yaxshilanganidan dalolat beradi. Raqamli tizimlardan foydalanuvchi banklar soni keskin oshgan – 2021-yilda 20 % bo‘lgan bo‘lsa, 2024-yilda 70 % ga yetgani bank tizimida raqamli transformatsiya izchil davom etayotganini bildiradi. Umuman olganda, raqamli texnologiyalarning keng joriy etilishi bank-moliya tizimining samaradorligini oshirib, xususi sektor uchun moliyaviy resurslardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirgan. Raqamli infratuzilmani yanada kengaytirish – barcha tijorat banklari kreditlash jarayonida zamonaviy IT-yechimlarni tatbiq etishi lozim. Avtomatlashtirilgan baholash tizimlarini joriy etish – qarz oluvchilarning to‘lov qobiliyatini baholashda scoring tizimlari va real vaqt monitoring mexanizmlarini keng qo‘llash zarur. Mijozga yo‘naltirilgan kredit siyosatini rivojlantirish – yosh tadbirkorlar va kichik biznes uchun garov talablarini moslashuvchan qilish hamda byurokratik to‘siqlarni qisqartirish muhim. Xalqaro tajribani tatbiq etish – Basel III standartlari va Yevropa bank amaliyotidan foydalanish orqali risklarni kamaytirish va kreditlash tizimini barqaror qilish mumkin. Moliyaviy savodxonlikni oshirish – xususi sektor ishtirokchilari uchun kredit olish tartiblari va raqamli xizmatlardan foydalanish bo‘yicha keng tushuntirish ishlari olib borilishi lozim. (1-jadval)

9 Manba: Muallif tomonidan banklar faoliyati va ochiq statistik ma’lumotlar asosida tuzilgan (2024).

1-rasm. Kreditlash samaradorligiga raqamli texnologiyalar ta'siri¹⁰

Tahlildan ko'rinib turibdiki, 2021–2024-yillar davomida raqamli texnologiyalarni joriy qilgan banklar ulushi 20 % dan 70 % gacha oshgan. Bu esa bank-moliya tizimida raqamli transformatsiya jarayoni jadal rivojlanayotganini ko'rsatadi. Kredit ajratish muddati 12 kundan 7 kungacha qisqargan bo'lib, raqamlashtirish kreditlash jarayonining tezkorligini ta'minlagan. Qaytmagan kreditlar ulushi 7,6 % dan 3,8 % gacha kamaygan, bu esa kredit portfeli sifati yaxshilanganidan dalolat beradi. Umuman olganda, raqamli texnologiyalarning keng qo'llanilishi banklarning risklarni boshqarish qobiliyatini oshirgan hamda xususiy sektor uchun kredit resurslariga tezkor kirish imkonini kengaytirgan. Raqamli infratuzilmani kengaytirish – barcha tijorat banklari kreditlash jarayonida raqamli platformalarni to'liq joriy etishi kerak. Avtomatlashtirilgan baholash tizimlari – qarz oluvchilarning to'lov qobiliyatini aniq va tezkor aniqlash uchun scoring va monitoring tizimlarini keng qo'llash tavsiya etiladi. Mijozga qulay shart-sharoit yaratish – yosh tadbirkorlar va kichik biznes uchun garov talablari moslashuvchan bo'lishi hamda byurokratik jarayonlar soddalashtirilishi zarur. Xalqaro tajribadan foydalanish – Basel III va Yevropa bank amaliyotida qo'llanilayotgan ilg'or standartlarni tatbiq etish orqali kreditlash tizimini yanada barqaror qilish mumkin. Moliyaviy savodxonlikni oshirish – mijozlar uchun raqamli kredit xizmatlaridan foydalanish bo'yicha trening va seminarlar tashkil etilishi foydali bo'ladi. (1-rasm)

2-rasm. Raqamli texnologiyalar ta'sirining kreditlash samaradorligiga ta'siri (2021–2024)¹¹

¹⁰ Manba: Muallif tomonidan bank tahlillari asosida tuzilgan grafik (2024).

¹¹ Muallif tomonidan O'zbekiston tijorat banklarining 2021–2024 yillardagi ochiq statistik ma'lumotlari, bank hisobotlari va xalqaro moliyaviy tashkilotlar (IMF, World Bank, EBA) tavsiyalari asosida tayyorlangan.

So‘nggi yillarda raqamli texnologiyalarni bank amaliyotiga keng joriy etish kreditlash jarayoniga sezilarli darajada ijobiy ta‘sir ko‘rsatmoqda. Avvalgi davrda kredit ajratish muddati uzoq davom etgan bo‘lsa, hozirda raqamli tizimlar yordamida ushbu jarayon ancha soddalashti va tezlashdi. Bu bilan bir qatorda, qaytmagan kreditlar ulushi ham kamayib, banklarning kredit portfeli sifati yaxshilanmoqda. Statistik ma‘lumotlarga ko‘ra, 2021-yilda raqamli texnologiyalardan foydalanayotgan banklarning ulushi atigi 20 foizni tashkil etgan. Biroq, 2024-yilga kelib ushbu ko‘rsatkich 70 foizga yetdi. Bu raqamlar bank-moliya tizimida raqamlashtirish jarayoni izchil rivojlanayotganini hamda kredit siyosatining samaradorligini oshirishga xizmat qilayotganini yaqqol ko‘rsatadi. Raqamli platformalar yordamida kreditlash jarayonining tezlashuvi, risklarni real vaqt rejimida baholash imkoniyatining yaratilishi va shaffoflikning ta‘minlanishi banklar uchun moliyaviy barqarorlikni kuchaytirsa, xususi sektor uchun zarur resurslarga tezkor va qulay tarzda ega bo‘lish imkoniyatini kengaytiradi. Shu jihatdan, raqamli transformatsiya kreditlash tizimining sifatini oshirish bilan birga, iqtisodiyotda innovatsion rivojlanish va tadbirkorlik faolligining ortishiga ham turtki bermoqda. Shunday qilib, bank-moliya tizimida raqamli texnologiyalarning keng tatbiq etilishi kreditlash mexanizmlarini yanada takomillashtirish, risklarni kamaytirish va xususi sektorning moliyaviy barqarorligini mustahkamlashda muhim omil sifatida namoyon bo‘lmoqda. (2-rasm)

XULOSA VA TAKLIFLAR

O‘tkazilgan tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, tijorat banklarida samarali kreditlash mexanizmini shakllantirish uchun bir nechta muhim omillarni hisobga olish zarur. Avvalo, kredit olish tartibini soddalashtirish va qarz oluvchining to‘lovga layoqatligini baholashda aniq, standart va shaffof mezonlardan foydalanish bank-moliya tizimi barqarorligini oshiradi. Bundan tashqari, zamonaviy raqamli texnologiyalarni keng joriy etish kreditlash jarayonini tezlashtiradi, xarajatlarni kamaytiradi hamda bank-mijoz o‘rtasida ishonchli munosabatlarning shakllanishiga xizmat qiladi.

Xususan, yosh tadbirkorlar va kichik biznes subyektlari uchun kredit siyosatini moslashuvchan shaklda yo‘lga qo‘yish muhim ahamiyatga ega. Garov talablarini yengillashtirish, ortiqcha byurokratik jarayonlarni qisqartirish va shaffof monitoring mexanizmlarini joriy etish orqali kredit portfeli sifati yaxshilanadi, muammoli kreditlar ulushi kamayadi. Natijada, xususi sektor faoliyati kengayib, iqtisodiyotning barqaror rivojlanishiga turtki bo‘ladi.

Xalqaro tajribalar ham bu jarayonni qo‘llab-quvvatlamogda. Masalan, raqamli kreditlash platformalari orqali kredit ajratish tezligi o‘rtacha 30–40 foizga oshgani, qaytmagan kreditlar ulushi esa keskin kamaygani aniqlangan. Bu O‘zbekiston sharoitida ham raqamli infratuzilmani mustahkamlash orqali kreditlash samaradorligini sezilarli darajada oshirish mumkinligini ko‘rsatadi. Shu bois, tijorat banklari kredit siyosatini takomillashtirishda ilg‘or IT-yechimlar, avtomatlashtirilgan scoring tizimlari va ishonchli monitoring usullarini keng joriy etishi talab etiladi.

Bunday yondashuv nafaqat kredit risklarini kamaytiradi, balki bank-moliya tizimining barqarorligini mustahkamlaydi, xususi sektorning moliyaviy imkoniyatlarini kengaytiradi va mamlakatda iqtisodiy faollikni rag‘batlantirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Yusupov R. (2020). Kreditlash siyosatini takomillashtirishning nazariy asoslari. Toshkent: Iqtisodiyot nashriyoti.
2. Berdiyarov B. (2019). Banklarda kredit xavfini baholash va nazorat qilish tizimi. Moliyaviy tahlil jurnali, №2, 45–52-betlar.
3. Boot, A. W. A., & Thakor, A. V. (2010). Relationship Banking: Themes and Trends. Review of Financial Studies, 23(10), 3779–3805.
4. Hasanov S. (2022). Raqamli kreditlash tizimlarining risklarni boshqarishdagi o‘rni. Bank ishi va innovatsiyalar, №4, 25–30-betlar.
5. European Banking Authority (2020). Guidelines on Loan Origination and Monitoring. EBA/GL/2020/06.
6. Basel Committee on Banking Supervision (2017). Basel III: Finalising post-crisis reforms. Bank for International Settlements.
7. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki (2021–2024). Tijorat banklarining statistik byulletenlari va ochiq ma‘lumotlar portali.
8. World Bank (2023). Digital Financial Inclusion and Credit Risk Management. Global Financial Development Report.
9. IMF (2022). Financial Access and Digital Transformation in Emerging Markets. International Monetary Fund Working Papers.
10. OECD (2021). Enhancing SME Access to Credit through Digitalization. Organisation for Economic Co-operation and Development.

**TOSHKENT DAVLAT
IQTISODIYOT UNIVERSITETI**

IV GLOBAL VA MILLIY IQTISODIYOT TRENDLARI: “O‘ZBEKISTON – 2030” STRATEGIYASI FORUMI

YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT

Ilmiy elektron jurnal

(MAXSUS SON)

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o‘g‘li

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

TASHKENT STATE
UNIVERSITY OF ECONOMICS

23-24

OCTOBER
2030

1st CONFERENCE:
DIRECTIONS FOR ENSURING
SUSTAINABLE ECONOMIC
GROWTH IN THE CONTEXT OF
TRANSITION TO A GREEN ECONOMY

23-24
OCTOBER
2025

3RD CONFERENCE:
MACHINE LEARNING AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE:
A NEW APPROACH TO ECONOMETRIC ANALYSIS

CONFERENCE "GLOBAL
AND NATIONAL ECONOMIC
TRENDS"

UZBEKISTAN
STRATEGY

23-24 OCTOBER

- ARTIFICIAL INTELLIGENCE
AND DIGITAL TECHNOLOGIES
- ECONOMETRICS AND
BUSINESS ANALYTICS
- DATA SCIENCE (DATABASES)
- DIGITAL GOVERNMENT
- DIGITAL TRANSFORMATION
- ECONOMIC STATISTICS
- QUANTITATIVE MEASUREMENT
OF THE ECONOMY

2nd CONFERENCE:
BANKING AND
FINANCIAL SYSTEM AND
DIRECTIONS FOR DEVELOPING
THE PRIVATE SECTOR

23-24 2025
OCTOBER

- Makroiqtisodiy barqarorlik
- Yashil iqtisodiyotda
mehnat bozori
- Jahon iqtisodiyoti va xalqaro
iqtisodiy munosabatlar
- Yashil investitsiya va kreditlash
- Yashil texnologiyalar
- Eko turizm
- Yashil innovatsiyalar

СТРАТЕГИЯ
«УЗБЕКИСТАН – 2030»

23-24 2025
OCTOBER

- Makroiqtisodiy barqarorlik
- Yashil iqtisodiyotda
mehnat bozori
- Jahon iqtisodiyoti va xalqaro
iqtisodiy munosabatlar
- Yashil investitsiya va kreditlash
- Yashil texnologiyalar
- Eko turizm
- Yashil innovatsiyalar

strategy2025.tsue.uz

YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH
SHAROITIDA BARQAROR IQTISODIY
O'SISHNI TA'MINLASH YO'NALISHLARI

2030

<https://strategy2025.tsue.uz/>

TASHKENT STATE UNIVERSITY OF ECONOMICS ФОРУМ UZBEKISTAN
STRATEGY

ISSN: 2992-8982

Elektron pochta: sq1141983@gmail.com

Telefon: +998 93 124 57 11

Sayt: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Telegram: https://t.me/taraqqiyot_va_talim_uz

ISBN 978-9910-8110-8-1

9 789910 811081

CONFERENCE "GLOBAL
AND NATIONAL ECONOMIC
TRENDS"

1st CONFERENCE:
DIRECTIONS FOR ENSURING
SUSTAINABLE ECONOMIC
GROWTH IN THE CONTEXT OF
TRANSITION TO A GREEN ECONOMY

2030
UZBEKISTAN
STRATEGY

BANK-MOLIYA TIZIMI
VA XUSUSIY SEKTORNI
RIVOJLANTIRISH
YO'NALISHLARI